

Mitichkina O.A.

The problem of constructing the structure of the organizational culture at students of higher educational establishments

This article analyzes the theoretical and methodological foundations of building the structure of the organizational culture in higher education among students. Presented analysis of the conditions that affect the process of formation. We studied the problem of constructing the structure of organizational culture at students of higher educational institutions and its basic processes of organized and spontaneous formation. Ist.4.

Key words: *organizational culture, organizational culture formation, the factors of formation of organizational culture among students, the spontaneous formation of the organizational culture, structural elements of the organizational culture of the students.*

Мітічкіна Ольга Олександрівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної та практичної психології Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк.

УДК 159.9

Михайлишин У.Б.

ПРОФЕСІЙНИЙ СТРЕС ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

В статті розкрито детермінанти розвитку професійного стресу у працівників органів внутрішніх справ. Виділено основні психологічні, соціально – психологічні чинники, що викликають професійний стрес. Визначено роль індивідуально-психологічних властивостей особистості. Джерел - 6.

Ключові слова: *професійний стрес, психологічні детермінанти, соціально-психологічні детермінанти, індивідуально-психологічні властивості.*

Постановка проблеми. Робота працівника правоохоронних органів дуже різноманітна і складна, має цілу низку рис, що відрізняють її від праці людей більшості інших професій, у тому числі і ризиконебезпечних. Виконання оперативно-службових обов'язків, на відміну від цивільних умов, обов'язково передбачає наявність об'єктивних труднощів і необхідність серйозних обмежень: скорочену можливість для улюблених занять, обмежене коло спілкування, утруднені або припинені зв'язки з рідними і близькими, неминучу відмову від деяких звичок заради інтересів служби і виконання вимог колективу.

У вітчизняній і зарубіжній літературі питання впливу професійної діяльності на людину та її стан одержали досить широке висвітлення. Проте роль цих чинників у розвитку психологічного (професійного) стресу, механізми регуляції цього стану, обґрунтування моделей його вивчення, оцінки і прогнозування стресостійкості до впливу екстремальних факторів у діяльності працівника правоохоронних органів, роль особистісної детермінації досліджувалися лише побіжно.

Актуальність дослідження обумовлена:

- ✓ зростаючими вимогами держави і суспільства до ефективності діяльності правоохоронних органів, зокрема органів внутрішніх справ у боротьбі зі злочинністю та охороні правопорядку;
- ✓ екстремальним характером професійної діяльності працівників міліції, високим рівнем психічних втрат, психічної недієздатності, травматизму та смертності в органах внутрішніх справ;

- ✓ нестачею теоретичних і практичних праць щодо вивчення психологічних детермінант розвитку професійного стресу серед працівників основних видів правоохоронної діяльності;
- ✓ необхідністю удосконалення системи психопрофілактичної роботи в правоохоронних органах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженню стресу приділено науковцями, які вивчають психологічні аспекти діяльності органів внутрішніх справ. Вивченню стресу працівників органів внутрішніх справ України присвятив свою докторську дисертацію О.В.Тимченко. У своєму дослідженні він запропонував концептуальний підхід до професійного стресу, його прогнозування, психодіагностики та психокорекції у працівників міліції. Автор наголошує, що стрес є багатомірним феноменом, що детермінований інтраорганізаційними факторами трьох рівнів (індивідуальним, груповим і організаційним) і екстраорганізаційними стрес-факторами, що залежать від особистісних характеристик. Головним джерелом розвитку професійного стресу можуть виступати фактори соціального середовища, які в сукупності з цілями правоохоронної діяльності характеризують мотиваційні установки й емоційний фон діяльності, потужним початковим фактором професійного стресу та професійної деформації працівника Органів Внутрішніх Справ (ОВС) служить неоднозначне визначення мети праці [6].

Водночас, О.Р.Охременко зазначає, що діяльність в особливих умовах детермінована параметрами інформаційного середовища, які обумовлюють імовірнісну складову ситуативного середовища. Також професійно важливою під час діяльності в особливих умовах є концепція передбачень результатів діяльності, що значно впливає на зниження значимості зовнішніх впливів.

О.В.Тимченко визначив, що однією з матеріально-побутових, соціально-психологічних та медико-психологічних причин аутоагресії працівників ОВС є стресогенність професійної діяльності. При дослідженні аспектів управління персоналом органів внутрішніх справ Н.П.Матюхіна зазначила, що запобігання професійному стресу є запорукою ефективності управління персоналом, нею було запропоновано окремі психологічні методики подолання стресу в діяльності персоналу органів внутрішніх справ.

Вагомий внесок в розуміння проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ вніс В. С. Медведєв. Він вказує на три головних напрями профілактики і корекції професійної деформації, серед яких адміністративно-організаційний (послаблення деформуючого впливу службової діяльності шляхом тимчасової зміни професійного середовища – ротації), відновлювально-реабілітаційний (відновлення та зміцнення психофізіологічного потенціалу співробітника міліції) та психолого-виховний (формування та розвиток психологічних рис, які сприяють блокуванню професійної деформації). Він запропонував практичні рекомендації керівникам і психологам щодо організації профілактично-корекційної роботи з протидії професійній деформації [5].

Проблеми інших психологічних аспектів професійної підготовки і діяльності персоналу міліції в умовах професійного стресу розглядаються також у працях В.П.Андрущенка, І.А. Зязюна, В. Г. Кременя, С. Д. Максименка, Н.Г. Ничкало, В.Г. Андросюка, Я.Ю. Кондратьєва, Л.І. Казміренко, Г.О. Юхновця, Д.О. Александрова.

На нашу думку, найбільш придатною для дослідження стресу у професійній діяльності працівників кримінальної міліції є концепція психологічного стресу Л.О. Китаєва-Смик: у вузькому значенні стрес – це неспецифічні фізіологічні та психологічні прояви адаптаційної активності при сильних, екстремальних для організму впливах; у широкому змісті – неспецифічні прояви адаптаційної активності при дії будь-яких значимих для організму чинників.

Мета дослідження – дослідити особливості розвитку професійного стресу працівників органів внутрішніх справ.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Професійна діяльність в органах внутрішніх справ відрізняється своєю інтенсивністю і напруженістю, які пов'язані з виконанням службових обов'язків в жорстко обмежені строки, наявністю в основному кількісних критеріїв оцінки успішності діяльності, постійною взаємодією з людьми, серед яких переважає криміногенний контингент, екстремальністю умов діяльності, необхідністю прийняття рішень правового характеру. Все це відображається на здоров'ї співробітників органів внутрішніх справ і пояснює досить широку поширеність серед них різноманітних психосоматичних розладів і захворювань, що виникають під впливом такого стану, як професійний стрес.

Професійний стрес – це напружений стан працівника, що виникає у нього внаслідок дії емоційно-негативних і екстремальних чинників, пов'язаних з виконуваною професійною діяльністю.

При вивченні професійного стресу повинні враховуватися два аспекти його змістовної характеристики – процесуальний і причинно-наслідковий. Будь-яка професійна діяльність може породжувати психологічні причини розвитку стресу, так само як будь-який психологічний стрес внутрішньоособистісної і міжособистісної природи знаходить своє відображення в поведінковій, в тому числі і трудовій, активності людини.

Серед причин розвитку професійного стресу можна виділити безпосередні і головні [1]. Безпосередньою причиною служить подія, прямим наслідком якої є розвиток психічної напруженості і стресу (наприклад, складність чи небезпечність робочого завдання, виникнення проблемної ситуації, пов'язаної із загрозою для здоров'я і життя, дефіцит часу та ін.). Безпосередні причини стресу в більшості випадків пов'язані з екстремальністю змісту і умов трудової діяльності. Головною причиною виникнення стресу є індивідуальні (психологічні, фізіологічні, професійні) особливості суб'єкта праці. Також виділяють групу додаткових факторів життя і діяльності індивіда, що супутні причинам, які сприяють виникненню професійного стресу і посилюють його.

А.Б. Леонова виділяє три основні підходи до аналізу професійного стресу: екологічний, трансактний і регуляторний. Згідно з першим підходом стрес розуміють як результат взаємодії індивіда з навколишнім середовищем; з другим – як індивідуально-приспосувальну реакцію людини на ускладнення ситуації; з третім – як особливий клас станів, що відбиває механізм регуляції діяльності в ускладнених умовах [3, с. 8].

Представники *першого підходу* стверджують, що професійний стрес виникає в результаті невідповідності вимог робочого середовища й індивідуальних ресурсів працівника. А це створює потенційну загрозу для успішності трудової поведінки, здоров'я і самопочуття. Головна перевага цього підходу полягає в тому, що вивчення професійного стресу розглядається як сукупність негативних наслідків стресу, як багатопараметричний об'єкт, що аналізується в трьох основних проявах впливу: на працю, фізичне та психічне здоров'я.

Другий підхід до вивчення професійного стресу сформувався в середині 70-х р.р. ХХ в. як прямий наслідок розвитку когнітивних концепцій стресу. Засновником цього погляду став Р. Лазарус, який вперше змістив фокус інтересів із традиційного вивчення механізмів гомеостатичного регулювання і стадій адаптаційного пристосування на аналіз індивідуально-психологічних чинників, що обумовлюють розвиток стресу. Центральне місце в цьому аналізі зайняли суб'єктивна значущість ситуації, в якій діє людина, і ті засоби, за допомогою яких ця людина намагається перебороти труднощі [2, с. 39].

Основним предметом дослідження в рамках *третього підходу* стали деталізація уявлень про зміну механізмів регуляції діяльності під впливом різних чинників, а також оцінка їх «вартості» з погляду внутрішніх витрат. Цей підхід дозволяє простежити «долю» розвитку

негативних наслідків стресу – від виникнення актуального («гострого») стресового стану через актуалізацію хронічних ефектів до формування стійких патологічних зрушень.

Таким чином, якщо два перші підходи дозволяють досить грамотно вирішувати питання, пов'язані з оптимізацією праці й усуненням об'єктивних джерел стресу, то третій підхід вказує на можливість індивідуалізації засобів надання психологічної допомоги, спираючись на знання про вид станів, що підлягають корекції і профілактиці.

Значну увагу дослідників привертають особливості впливу професійної діяльності на стан здоров'я тих спеціалістів, чия робота тісно пов'язана з інтенсивною і емоційно напруженою взаємодією з людьми.

До категорії осіб, найбільш схильних до професійного стресу, можна віднести і працівників органів внутрішніх справ. Специфікою несення повсякденної служби цієї категорії працівників міліції є необхідність виконання професійних обов'язків в умовах, ускладнених впливом емоційних і фізичних стресових факторів, пов'язаних із загостренням кримінальної обстановки, напруженості соціально-економічної ситуації в країні. Крім того, виконання функціональних обов'язків пов'язане з підвищеною правовою відповідальністю працівників за свої дії. Несення служби нерідко відбувається в ситуаціях з непередбачуваним кінцем, характеризується недостатньою визначеністю ролевих функцій, психічними і фізичними перевантаженнями, необхідністю спілкуватися з найрізноманітнішим контингентом громадян, що потребує від працівника готовності до рішучих дій і здатності йти на ризик. Поряд з цим, діяльність працівників ОВС нерідко здійснюється в екстремальних умовах несення служби, що значно підвищує ризик розвитку професійного стресу і наслідків його впливу на особистість спеціаліста.

Правоохоронна діяльність традиційно вважається стресонебезпечною, їй притаманні власні специфічні ситуації діяльності, які виступають стресорами. До числа таких ситуацій у правоохоронній діяльності Л.М. Аболін відносить: гостроподійні ситуації (затримка злочинця, збройний опір, переслідування, напад, аварійна ситуація, дорожньо-транспортна пригода і т.п.); особливо варто відзначити ситуації застосування працівником ОВС зброї; ситуації агресивного вербального протистояння (у тому числі прями загрози життю й здоров'ю працівника ОВС, спроби шантажу, образу тощо); ситуації підвищеного ризику, пов'язані з ухваленням рішення за дефіциту часу; підвищена відповідальність за помилкові рішення; службові розслідування, пов'язані, насамперед, з загрозою покарання працівника; протистояння й прихована боротьба різних підрозділів правоохоронної системи (відомча ворожнеча); внутрішньокolleктивні конфлікти зі співробітниками; конфлікти з населенням.

В.О. Лефтеровим були виділені стрес-фактори підвищеної інтенсивності, що впливають на працівників правоохоронних органів у ході професійної діяльності. До них було віднесено: смерть або тяжка хвороба близьких; загибель або поранення напарника, колеги під час несення служби; надмірне фізичне навантаження; відсутність нормальних умов праці, соціального захисту; несправедливе ставлення керівництва; конфлікти з керівництвом, колегами, друзями або родичами; фінансові проблеми; власна низька кваліфікація тощо [4, с. 69].

Незважаючи на специфіку кожного виду правоохоронної діяльності, основними **психологічними детермінантами**, що зумовлюють високу напруженість роботи працівника ОВС, є:

- тривале перебування на службі, що виражається в ненормованому робочому дні;
- значні емоційні навантаження, пов'язані з високою відповідальністю за результати виконуваної діяльності, ступенем ризику для власного життя і відповідальністю за безпеку інших людей;
- часті стресові ситуації, підґрунтям яких є: психосоціальний вплив кримінальної субкультури; ступінь відповідності професійної діяльності працівника його здібностям,

пристрастям і упередженням щодо робочого середовища; недостатня "включеність" у роботу і слабка організаційна підтримка, що виявляється в неадекватному для конкретної ситуації стилі керівництва і відсутності умов для професійного зростання; темп роботи, поспіх, трудовий конфлікт, непевність ролі, гіпертрофована підзвітність; варіативність завдання, ясність (плутаність), спірність і складність завдання; відсутність необхідних навичок, здібностей і рівня професійної активності для успішного його виконання.

Виділяють основні **соціально-психологічні детермінанти**, що викликають професійний стрес у працівників правоохоронних органів:

- ✓ зниження або повне припинення соціальних пільг і гарантій для працівників ОВС;
- ✓ низька суспільна оцінка значущості конкретної професії в межах правоохоронної діяльності, її привабливості;
- ✓ підвишене навантаження; підвишені вимоги щодо результатів діяльності;
- ✓ вихід за межі комфортної або допустимої для даного правоохоронця інтенсивності взаємодії з навколишнім середовищем;
- ✓ усвідомлення високої відповідальності;
- ✓ перешкоди на шляху задоволення потреб та досягнення цілей;
- ✓ депривація умов, необхідних для нормальної життєдіяльності або для повноцінної самореалізації, розкриття потенціалу особистості;
- ✓ тривога за долю близьких людей;
- ✓ фактична відсутність участі працівника ОВС у прийнятті рішень щодо ділового життя колективу;
- ✓ несформованість почуття приналежності до колективу;
- ✓ невідповідність мотивів діяльності колективу й особистості;
- ✓ жорстко задані схеми поведінки;
- ✓ неадекватний ситуаціям стиль керівництва;
- ✓ відсутність умов для професійного зростання працівника ОВС.

При виконанні співробітниками ОВС своїх професійних обов'язків важлива організація діяльності різних рівнів, полярними з яких є вищий та нижчий.

Вищий рівень діяльності проявляється в загостренні регулюючих функцій психіки, передбаченні і своєчасному врахуванні можливих змін в обставинах, в швидкому, чіткому і грамотному застосуванні засобів і прийомів дій, при необхідності – видозміні. Підвищується ступінь вольової керованості діяльністю та її загальна ефективність.

Нижчий рівень діяльності проявляється в нездатності сконцентрувати увагу на головному, порушеннях внутрішньої упорядкованості психічних процесів, послідовності і точності виконання засобів і прийомів дій, ігноруванні минулого досвіду, затягнутому повторенні певних дій при відсутності такої необхідності, покvapливій і сумбурній поведінці або ж навіть загальмованості, оціпенінні. Аналіз трагічних для працівника наслідків та фронтний досвід свідчать, що таке оціпеніння (ступор) при реальній небезпеці для життя звичайно призводять до загибелі людини. Але його настання не буває випадковим, воно спричиняється відсутністю готовності діяти доцільно під страхом небезпеки із-за відсутності досвіду («необстріляність»), боягузством та легкодухістю як стійкими рисами характеру, низьким рівнем психологічної підготовки, а також загальною професійною непридатністю.

При виконанні професійних дій високого ступеня відповідальності, що потребують пошуку нестандартних варіантів виходу з напруженої ситуації, спостерігаються такі явища: розгубленість – 24%, зниження координованості і точності рухів – 29,8%, уповільнення реакції – 27%, порушення логіки міркування – 18%, зниження критичності мислення – 11%, розлади сприймання і уваги – 8,9%. За даними проведеного МВС опитування, при припиненні масових безчинств вимогами закону керувалося 32%

працівників, приблизно 40% виходили з власних моральних принципів, 8% визначили свою поведінку як таку, що визначалася потребою в самозбереженні. На недостатню психологічну підготовленість до дій в складних умовах вказали 20% опитуваних, хоча при цьому їх поведінка ззовні виглядала цілком впорядкованою.

Стресові ситуації, у яких перебувають працівники міліції (ДТП, травмування та поранення, що отримані під час несення служби, застосування табельної вогнепальної зброї на поразку тощо), є значними стресогенними факторами, які призводять до дезадаптації не тільки молодих міліціонерів, але й професійно підготовлених працівників, зі значним досвідом роботи.

Аналіз показує, що дійсно проблемними стають саме наслідки стресових ситуацій. Вони проявляють не відразу, а, як правило, через певний час, коли виникає посттравматичний стресовий стан, ознаками якого є нав'язливі спогади, безсоння, депресія, відсутність інтересу до будь-чого, емоційні спалахи, роздратованість, зниження показників службової діяльності, конфлікти в сімейних та міжособистісних відносинах. Внаслідок пережитого стресу, хронічних емоційних напружень, отриманих під час виконання службових обов'язків, в працівників ОВС можуть виникати такі форми асоціальної поведінки, як алкоголізм, наркоманія, токсикоманія, зловживання лікарськими препаратами, ігрова залежність, психосоматичні розлади (захворювання шлунково-кишкової системи, серцеві напади, гіпертонічні захворювання тощо), можливо виникнення саморуйнівної поведінки, яка може спровокувати акт самогубства.

Тривалий вплив стресогенних факторів на організм людини приводить до стану, який в психології має назву демобілізоване реагування – це такий нестійкий стан, під час якого ще може бути відновлена рівновага та узгодженість систем організму (з переходом в зону норми). В інших випадках розлад продовжується і це призводить до проявів субклінічних, предпатологічних проявів.

Керівництву підрозділів ОВС необхідно знати зовнішні ознаки дезінтеграції особистості:

1. Часта зміна настрою без видимої причини.
2. Зниження уважності, ознаки розгубленості, певна відчуженість, погіршення сну.
3. Прояви так званих «реакцій протесту»: грубість, недисциплінованість, невмотивована агресивність, раптові спалахи гніву або, навпаки – пасивна форма протесту – «відмова» від усього, занурення у себе.
4. Слід звернути увагу на те, як себе поводить працівник безпосередньо перед серйозною та небезпечною ситуацією, в так званому «тривожному очікуванні»: в осіб зі зниженою стресостійкістю явно виражений «невроз очікування», а саме: надмірне напруження уваги і фіксація його на будь-якій фізіологічній функції, при цьому виконання роботи ускладнюється, тому що автоматизовані навички постійно контролюються. Людину хвилює не стільки страх, скільки ті ускладнення, які вона відчуває при виконанні актів, що є звичними – читання, писання, ковтання тощо. Впливаючи на самопочуття та поведінку, тривожне очікування негативно позначається на результатах професійної діяльності.
5. Важливим фактором є виражені вегетативно-судинні розлади під час тривожного очікування: сухість в роті, тахікардія, часті сечовиділення та дефекації, гіпергідроз (підвищене потовиділення). Стан тривожного очікування супроводжується й змінами м'язового тону, почуттям скруті, що перешкоджає виконанню складних рухливих навичок та тонко координуваних рухів.
6. Ще однією дуже розповсюдженою проблемою в екстремальній діяльності є фактор втоми, медичною мовою – астеничного стану в його різних проявах. Стомлення неминуче призводить до зниження працездатності і цей стан є благодатним ґрунтом для розвитку невротичних розладів, а саме – неврастенії.

Для розвитку професійного стресу у працівників ОВС мають значення наступні характеристики особистості:

- характерологічні особливості (замкнутість, невпевненість, боязкість), що відрізняють жінок-працівників;
- особливості смислоттєвих установок: екстернальний локус контролю, негативна оцінка прожитої частини життя, відсутність життєвих цілей;
- вікові особливості (з віком працівники в більшій мірі схильні до професійного стресу);
- наявність межових психічних розладів, що створюють передумови для імпульсивної поведінки (невротизація, психопатизація особистості);
- використання неконструктивних допінг-стратегій поведінки (асоціальні і пасивні стратегії).

Практика показала, що тільки своєчасно надана індивідуальна допомога працівникам міліції, може суттєво знизити негативні наслідки кризових та екстремальних стресових ситуацій, підвищити професійну надійність особового складу.

Висновки. Отже, умови протікання будь-якого виду професійної діяльності працівників ОВС залежать від особливостей соціально-психологічного середовища, в якому правоохоронець здійснює свою діяльність. На розвиток професійного стресу дуже сильно впливає система суспільних цінностей, суспільна оцінка значущості правоохоронної діяльності, її привабливість. Велику роль грають індивідуально-психологічні властивості.

Література

- 1.Бодров В.А. Психологический стресс: развитие учения и современное состояние проблемы / Вячеслав Алексеевич Бодров. – М., 1995. – 136 с.
- 2.Лазарус Р. Теория стресса и психофизиологические исследования / Ричард Лазарус // Эмоциональный стресс / [под ред. Л. Леви]. – 1999. – 152 с.
- 3.Леорова А. Б. Основные подходы к изучению профессионального стресса / Анна Борисовна Леорова // Вестник МГУ. Серия 14. Психология. 2000. – № 3. – С. 2–16.
- 4.Лефтеров В.А. Стресс и предрасположенность работников органов внутренних дел к несчастным случаям в процессе профессиональной деятельности / Василий Александрович Лефтеров // Наука і освіта. - 2000. – № 1 – 2. – С. 68-69.
- 5.Медведев В.С. Проблемы професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ (теоретичні та прикладні аспекти): Монографія. – К.: Нац. акад. внутр справ України, 1996. – 192 с.
- 6.Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція): автореф. дис. на здобуття наук ступеня д-ра психол. наук: спец. 19.00.06 : «Юридична психологія» / Олександр Володимирович Тимченко. – Х., 2003 – 33с.

References

- 1.Bodrov V.A. Psykhologhycheskyu stress: razvytye uchenyya y sovremennoe sostoyanye problemy / Vyacheslav Alekseevych Bodrov. – M., 1995. – 136 s.
- 2.Lazarus R. Teoryya stressa y psykhofyzyolohycheskye yssledovanyya / Rychard Lazarus // Emotsyonal'nyu stress / [pod red. L. Levy]. – 1999. – 152 s.
- 3.Leonova A. B. Osnovnyye podkhody k yzuchenyyu professyonal'noho stressa / Anna Borysovna Leonova // Vestnyk MNU. Seryya 14. Psykhologyya. 2000. – # 3. – S. 2–16.
- 4.Lefterov V.A. Stress y predraspolozhennost' rabotnykov orhanov vnutrennykh del k neschastnym sluchayam v protsesse professyonal'noy deyatel'nosti / Vasylyu Aleksandrovych Lefterov // Nauka i osvita. - 2000. – # 1 – 2. – S. 68-69.

5. Medvedev V.S. Problemy profesinyoyi deformatsiyi spivrobitnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav (teoretychni ta prykladni aspekty): Monohrafiya. – K.: Nats. akad. vnutr sprav Ukrainy, 1996. – 192 s.

6. Profesynnyy stres pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy (kontseptualizatsiya, prohnozuvannya, diahnostyka ta korektsiya): avtoref. dys. na zdobuttya nauk stupenya d-ra psykhol. nauk: spets. 19.00.06 : «Yurydychna psykholohiya» / Oleksandr Volodymyrovych Tymchenko. – X., 2003 – 33s.

Михайлишин У.Б.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СТРЕСС РАБОТНИКОВ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ

ДЕЛ

В статье раскрыты детерминанты развития профессионального стресса у работников органов внутренних дел. Выделены основные психологические, социально - психологические факторы, вызывающие профессиональный стресс. Определена роль индивидуально-психологических свойств личности. Источников-6.

Ключевые слова: профессиональный стресс, психологические детерминанты, социально психологические детерминанты, индивидуально-психологические свойства.

Mykhaylyshyn U.B.

PROFESSIONAL STRESS OF THE OFFICERS OF INTERNAL AFFAIRS AGENCIES

The article is devoted to the determinants of professional stress among the officers of internal affairs agencies. The main psychological and psychosocial factors of professional stress have been revealed. The role of individual psychological features has been defined.

Sources – 6.

Key words: professional stress, psychological determinants, social and psychological determinants, individual psychological features.

Михайлишин Ульяна Богданівна - кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород.

УДК159.9

Нагайцева І.Д.

КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРІВ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті представлено огляд і аналіз проблеми конфліктологічної компетентності управління. На матеріалі вивчення психологічної літератури конкретизовано теоретичний і практичний внесок науковців із означеної проблематики. Розкрито роль конфліктологічної компетентності як складової його професійної компетентності та загальної риси управлінської діяльності. Джерел – 10.

Ключові слова: управлінська діяльність, організація, управлінець, конфліктологічна компетентність, конфліктологічна культура.

Постановка проблеми. В умовах інтенсивних соціальних змін управлінська діяльність зазнає змін, а, відтак, і потребує висококваліфікованих керівників, здатних своєчасно та відповідно ситуації приймати рішення, дбати про розвиток установи. Тому